

ପୁସ୍ତକ ଦାନିଏଲ — ସଂଖ୍ୟା ସତରହ

Walittiwwan Raajii: Fakkii Warqee Nebukadnezaarii fi Seera Dilbataa

Jeff Pippenger

2023-12-12

Obboleettiin warqee dirree Duuraa irratti dhaabame seera Dilbataa ta'uu obboleettiin Waayit yeroo baay'ee ifa baasti.

“Sanbatni waaqeffannaa tolfamaa tokko dhaabaniiru; akkuma bifa warqee sanaa dirree Duuraa keessatti dhaaban. Akkuma Nebukadnezaar, mootiin Baabilon, namni hundinuu bifa sanaaf jilbeenfatee isa waaqeffachuu yoo didu ajjeefamuu akka qabu labsii baase, akkasuma labsiin tokko ni ba'a; namoonni hundi mootummaa Dilbataa kabajuuf yoo didan hidhaa fi du'aan ni adabamu. Akkasiin Sanbati Gooftaa miilaan ni dhidhiitama. Garuu Gooftaan akkana jedhee dubbateera: 'Wayyoo warra seera jal'inaa tumanii, rakkina cimaa isaan murteessan barreessan sanaaf' [Isaayaas 10:1]. [Sefaaniyaa 1:14–18; 2:1–3, cited.]” Manuscript Releases, jildii 14, 91.

Keeyyata addaa kana keessatti Obboleettiin White kitaaba Zephaniah eerteetti; akkas gochuudhaanis walqabata raajii boqonnaa lamaa fi boqonnaa sadii kan Daani'el irratti dabalata. Zephaniah saba Waaqayyoo labsii sana dura walitti qabamuu akka qaban ifa godha. Innis ergaa malakataa tokko adda baasa; kunis mallattoo ergaa akeekkachiisaa magaalota (States) fi masaraawwan (Churches) irratti qajeelfamedha. Innis walitti qabama tokko adda baasa; kunis yeroo kadhannaan Lewwoota digdamii jahaa dhihaatutti mudatu keessaa qaama “yeroo torbaa” ti. Innis “saba hin barbaadamne” tokko adda baasa; yeroo sana hundas murtii hojii-raawwachiiftuu Waaqayyoo kan seera Dilbataa irraa jalqabee hanga dhufaatii lammaffaa Kiristoositti dabalaa deemu dhufuu isaa jabeessee addeessa.

Wanti jechuun seera Dilbataa dursee dhufu bifa bineensichaa hundeeffamuudha. Hundeeffamni bifa bineensichaa qormaata mul'ataa isa namoota Waaqayyoo, warri kanaan dura qormaata nyaataa darbanii jiran, dura dhaabbatuudha. Labsii sana dura, inni isa sadaffaa (qormaata litmus) ta'e, namoonni Waaqayyoo, warri Zeefaaniyaa akka “saba hin barbaadamneetti” adda baasu, walitti qabamuuf waamamu. Raajii jalqabaa Hisqi'eel ergaa walitti qabamuu ti; garuu inni kan raawwatamu qofa warra haala isaanii bittinnaa'e beekani fi akkuma Daani'el boqonnaa saglaffaatti godhe, kadhanna Lewwoota digdamii jaha kadhatan irratti dha.

Guyyaan guddaan Waaqayyoo dhi'aateera; inni dhi'aateera, baay'ees ariifachaa jira; sagaleen guyyaa Waaqayyoo iyyuu ni dhaga'ama; namni jabaan achitti hadhaa'inaan ni iyya. Guyyaan sun guyyaa dheekkamsaa dha, guyyaa rakkinaa fi dhiphinaa, guyyaa diigamaa fi onaa ta'uu, guyyaa dukkanaa fi gaddisaa, guyyaa duumessaa fi dukkana cimaa, guyyaa malakataa fi akeekkachiisaa magaalota dallaa jabaa qabaniitti, fi gamoowwan ol dheeraawoo irratti. Ani immoo nama irratti dhiphina nan fida; isaan cubbuu Waaqayyoo irratti waan hojjetaniif akka namoota jaamoo ta'anii ni adeemu; dhiigni isaanii akka biyyootti ni dhangala'a, foon isaanii immoo akka sagaraatti ni ta'a. Guyyaa dheekkamsa Waaqayyoo keessatti meetiin isaanii

yookaan warqeen isaanii isaan oolchuu hin danda’u; garuu biyyi hundinuu ibidda hinaaffaa isaa tiin ni nyaatamti; inni warra biyya keessa jiraatan hundumaa guutummaatti, ariitiidhaan ni balleessa. Walitti qabamaa, eeyyee, walitti qabamaa, yaa saba hin jaallatamne; murtiin sun utuu hin ba’in dura, utuu guyyaan akka habaqa darbu dura, utuu dheekkamsi cimaa Waaqayyoo isin irratti hin dhufin dura, utuu guyyaan dheekkamsa Waaqayyoo isin irratti hin dhufin dura. Isin warri gad of qabdan hundinuu, warri lafa irraa murtii isaa hojjetan, Waaqayyoon barbaadaa; qajeelummaa barbaadaa, gad of qabuu barbaadaa; tarii guyyaa dheekkamsa Waaqayyoo keessatti ni dhokfatamtu. Sefaaniyaa 1:14–2:3.

Namni “jabaa” jedhu keessatti nama humnaa dha; yeroo jalqabaaf Macaafota Qulqulluu keessatti “nama jabaa” jedhamee kan eerame immoo Giidewoon dha.

Ergamaan Gooftaa tokko dhufee muka quercus kan Ofraa keessa jiru, kan Yoo’aash Abi’ezerichaatti ta’u jala taa’e; ilmaansaas Gide’oon qamadii iddoo wayinii itti cuunfan biratti, Midiyaanota jalaa dhoksuuf ni rukuta ture. Ergamaan Gooftaas isaatti mul’atee, “Gooftaan si wajjin jira, ati nama jabaa goota!” isaan jedhe. Gide’oonis isaatiin, “Maaloo, gooftaa koo, yoo Gooftaan nu wajjin jiraate, egaa maaliif wanti kun hundinuu nutti dhufe? Dinqiiwwan isaa hundinuus eessa jiru, warri abbootiin keenya nuu himan, ‘Gooftaan nu Gibxii keessaa hin baasne moo?’ jedhanii? Amma garuu Gooftaan nu dhiisee, harka Midiyaanotaatti nu dabarsee kennee jira” jedhe. Gooftaanis isa ilaalee, “Humna kee kanaan deemi; ati Israa’el harka Midiyaanotaa keessaa ni oolchita; ani si hin ergine ree?” jedhe. Innis isaatiin, “Maaloo, gooftaa koo, ani Israa’el akkamiin nan oolcha? Kunoo, gosti koo Minaasee keessatti hiyyeessa; anis mana abbaa koo keessatti isa hundumaa gad aanaa dha” jedhe. Gooftaanis isaatiin, “Dhugumatti ani si wajjin nan ta’a; atis Midiyaanota akka nama tokkootti ni rukutta” jedhe. Abbootii Murtii 6:11–16.

In Zephaniah keessatti namni jabaan, inni immoo Gid’oon ta’e, hadhaa’inaan iyyuu qaba. Jechi “iyyuu” mallattoo Iyyata Halkan Walakkaa bara dhumaatti ta’eedha; jechi “hadhaa’aa” immoo dheekkamsa qajeelaa agarsiisa. Gid’oon, yookaan “namni jabaan” Zephaniah, ergaa Eliyaas isa itti gaafatamummaa saba Waaqayyoo cubbuu isaanii, akkasumas cubbuu abbootii isaanii argisiisuu qabu qabuuf mallattoo dha.

Sagalee iyya, hin qusatin; sagalee kee akka malakataatti ol kaasi, saba koo irra-daddarbaa isaanii, mana Yaaqoobis cubbuu isaanii beeksisi. Isaayaas 58:1.

Raajonni hundinuu bara dhumaa keessatti wal simatu; kanaaf ergaan malakataa Isaayyaas “iyyuu” nama jabaa Zefaniyaas, inni Gideon ta’e sanaa dha; isaan hundinuus ergamaa Eliyaasii fi hojii isaa bara dhumaa keessatti jiru adda baasaa jiru. Isaayyaas keessatti keeyyattonni armaan gadii cubbuu isaanii akka ofitti amanannaa ta’e ibsu; sababiin isaas isaan dhuguma Gooftaa waaqeffachaa fi tajaajilaa jiran jedhaniiru.

Garuu isaan guyyuma guyyaatti na barbaadu, karaa koo beeku illee ni gammadu; akka saba qajeelummaa hojjetee, seera Waaqa isaas hin dhiisneetti; isaan na irraa murtii qajeelummaa ni gaafatu; Waaqatti dhiyaachuu keessattis ni gammadu. Isaayaas 58:2.

dhokataa tokko akka saba Waaqayyoo hin argine dhowwe. Harki Isaa seenaa sana keessatti eeggumsa Isaa isa waaqeffamaa agarsiisa ture. Guyyoota dhumaa keessatti garuu harki Isaa saba Waaqayyoo keessaa namoonni dhugaa mul'ifame tokko diduu isaanii agarsiisa; yeroo sana harki Isaa firdii Isaa isa waaqeffamaa agarsiisa.

Sagalee raajii jalqaba Hisqi'eelitiin warri du'an walitti ijaaramu; garuu ammayyuu akka loltoota humna guddaa ta'anii dhaabbatanii hin jiran. Raajiin lammaffaa boqonnaa soddomii-torbaa kan Hisqi'eel immoo hafuura qilleensa afran irraa dhufu fidee kana raawwata.

Akkasumas inni, “Qilleensaaf raaji, raaji, yaa ilma namaa, qilleensaas akkana jedhi: ‘Waaqayyoo Gooftaan akkana jedha; Yaa hafuura, qilleensota afran keessaa kottu, warra ajjeefaman kana irraas afuufi, akka isaan jiraatan.’” Ani akkuma inni na ajajetti raaje; hafuurriis isaanii keessa seene, isaanis ni jiraatan; miilla isaanii irrattis ni dhaabatan; loltoota hedduu guddaa ta'an. Ergasii inni naan jedhe, “Yaa ilma namaa, lafeewwan kun mana Israa'el guutuu dha; kunoo, isaan, ‘Lafeewwan keenya goggoganiru, abdii keenyas badeera; nuti kutamnee jirra’ jedhu. Kanaaf raaji, isaaniinis akkana jedhi: ‘Waaqayyoo Gooftaan akkana jedha; Kunoo, yaa saba koo, ani awwaalcha keessan nan bana, awwaalcha keessan keessaa isin nan baasa, biyya Israa'elittis isin nan fida. Yommuu ani awwaalcha keessan bane, yaa saba koo, awwaalcha keessan keessaa isin baase, anis ana Waaqayyoo ta'uu koo ni beektu. Hafuura koos isin keessa nan kaa'a, isin ni jiraattu; biyya ofii keessan keessattis isin nan qubsiisa; yeroo sanas ani Waaqayyoo waan kana dubbadhee raawwadhe ta'uu koo ni beektu,’ jedha Waaqayyoo.” Hisqi'eel 37:9–14.

Hafuurri raajii Hisqi'eel sana ergaa chaappessuuti, jechuunis inni qilleensota afur irraa waan dhufuuf.

Kana boodas aniin boodas, ergamoonni afur golee afran lafaa irra dhaabatanii, qilleensoota afran lafaa qabatanii turan; kunis akka qilleensi lafa irratti, yookaan galaana irratti, yookaan muka tokko illee irratti hin bubbifneef ture. Anis ergamaa biraa tokko bahaa irraa ol ba'aa dhufaa jiru arge; innis chaappaawwan Waaqa jiraataa of keessaa qaba ture. Innis ergamoota afran, warra lafa fi galaana miidhuun isaaniif kenname sana, sagalee guddaadhaan waamee, “Hamma nuti tajaajiltoota Waaqa keenya adda isaanii irratti chaappeessinutti, lafa hin miidhinaa, yookaan galaana hin miidhinaa, yookaan mukaawwan hin miidhinaa” jedhe. Mul'ata Yohaannis 7:1–3.

Qilleensonni afran ka'abaa ni ka'u, akkasumas raajidhaan Islaam “qilleensa bahaa” fi “ijoollee bahaa” lamaan isaanii iyyuu dha. “Hafuuri” Hisqi'el, inni qaamota bocaman gara “loltoota guddaa fi baay'ee jabaa”tti geeddaru, ergaa kumni dhibbi tokkoo fi afurtamii afur cufu sana dha. Ergaan cufuu Mul'ata boqonnaa torbaa keessaa, baha irraa ka'a. Ergaan sunis ergaa Iyyisa Halkan Giddugaleessaa ti; Zeefaaniyaanis akka malakata “magaalota dallaa qabaniitti, fi masaraawwan ol dheeraawanitti” lallabuutti isa adda baasa.

Minaraan tokko mallattoo waldaa kiristaanaa ti.

“Fakkeeniyicha keessatti, abbaa manaa Waaqayyoon, iddoo wayinii saba Yihuudootaa, dallaanis seera waaqayyoo isa eegumsa isaanii ture bakka bu'e. Masaraanis mallattoo mana

qulqullummaa ture.” The Desire of Ages, 597.

ଏକ ନଗର ବାଇବଲୋୟ ଭବିଷ୍ୟଦ୍‌ବାଣୀରେ ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟକୁ ସୂଚାଏ। ପାପାତ୍ତ୍ୱ ହେଉଛି “ବାବିଲୋନ୍,” “ସହେ ମହାନ ନଗର।” ଫରାନ୍ସ ଏବଂ ଡାହା ପରେ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରର ହେଉଛି “ମହାନ ନଗର,” ଅର୍ଥାତ୍ “ସୋଡୋମ ଓ ଗିଗର”ର। ଯେଉଁସମୟେ ହେଉଛି ସହେ “ମହାନ ନଗର,” ଯାହା ସ୍ୱର୍ଗରୁ ଅବତରିତ ହୁଏ। ଜଫେନିୟାଜ୍‌କର ସନ୍ଦର୍ଶନ ନଗରମାନଙ୍କ ଓ ଦୁର୍ଗମିନୀମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ, ଅର୍ଥାତ୍ ଚର୍ଚ୍ଚ ଓ ରାଜ୍ୟର ଯୁକ୍ତିବନ୍ଧନର ବିରୁଦ୍ଧରେ, ଯାହା ପରିଭାଷାନ୍ୱୟରେ ପଶ୍ଚିମ ପୂର୍ବପୂର୍ବତ। ଏହା ହେଉଛି ଦାନିଏଲ ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟର “ଗୁପ୍ତ” ସନ୍ଦର୍ଶନ।

Aangoo Dilbata Seeraa dura, jechuunis qormaata fakkii warqee Nebukadnezaar kan Daani’el boqonnaa sadii keessatti ibsame sana dura xinnoo duratti, reeffoonni warra du’anii dammaquudhaan gara loltoota jajjaboo ta’anitti geeddaramu; kunis ergaa uumamuu walitti dhufeenya mootummaa fi waldaa amantii adda baasee ifa godhanii, isa mormu labsuuf, akkasumas akkuma seenaa darbe keessatti godhe, warra waaqeffannaa Dilbataa dirqisiisan irratti murtii Isaa raawwachuuf meeshaa qajeelummaa isa Waaqayyo itti fayyadamu Islaamummaa ta’uu adda baasuuf. Ergaan sun yeroo fakkiin sun guutummaatti dagaagee mallattoo bineensaa hojiirra oolchu, murtiin akka raawwatamu adda baasa.

Daani’el boqonnaa sadi keessatti fakkii bineensaa isa gara seera Dilbataatti geessu fi achitti ga’umsa isaa guututti ga’uuf ibsi kallattiin hin jiru; garuu ergaan sadaffaan, ergaa jalqabaa fi lammaffaa malee jiraachuu hin danda’u; kanaafis boqonnaan lammaffaan Daani’el, dhugaawwan Daani’el boqonnaa sadii keessatti bakka bu’anii mul’atan keessaa hammatamuu qaba. “Icciiitiin” abjuu fakkii boqonnaa lammaffaa keessaa, saba Waaqayyoo, hiikni jireenyaa fi du’aa fakkii bineensaa Nebukadnezaar qabu maal akka ta’e hubachuutti dhufaa jiran adda baasa.

Daandii qulqulluun akka gaafatuutti, Nebukadnezaar waaqeffannaa bifa warqee isaaaf godhamu murteeffatee ture yeroo sana, bifi sun dursa ijaaramee ta’uu qaba; akkasumas muuziqaan sirna sanatti taphatamu shaakalamuu qabu ture. Yeroo dheeraa keessatti qophii duraa hojii ijaarsaa qabaachuun dirqama ture—qotuu lafa bu’uuraa, hundee kaa’uu, iskafooldii dhaabuu, hojjettoonniis garaa-galaan deddeebi’uu—qophiin sunis bocamuu bifa abjuu Nebukadnezaar ture; garuu oftuummaan Nebukadnezaar mootummaa raajii Macaafa Qulqulluu hundumaa osoo hin taane, bineensa tokko qofa irraa bifa tolchuuf isa murteesse. Ijaarsi bifa sanaa qormaata saba Waaqayyoo cufamuu yeroo carraa qorannaa dura darban, fi dura mallatteeffaman, dura muuziqaan taphatamu, darbuun isaanii irratti dirqama ta’e dha.

Loogikiin qulqulluun akkasumas akka Shadraak, Meeshaakii fi Abedneegoo qofti qopheessiin duraa fakkii warqee sanaa eebbifamuuf taasifamaa ture ijaan argan addaan baasa. Isaan garuu Ibraawota qofa qopheessawwan sanaa hiika isaanii akka akeekkachiisa jireenyaa fi du’aa hubatan, inumaa balaa dhufuuf qophii isaanii dhuunfaa ofii isaanii godhatan turan.

Jalqaba barruu kanaa jalqabatti kan jirtu keessaa, Obboleettii White ajaja Sefaaniyaa fakkii warqee Nebukadnezaarii fi seera Dilbataa wajjin qofa walitti hidhachiisuu isaa utuu hin ta’in, ajaja Isaayyaas isa jal’inaas ni adda baasti.

Warra warra seera jal'inaa murteessanitti, warra rakkinna ulfaataa isaan barreessanii ajajanittis! Isaan hiyyeeyyii murtii irraa jal'isuuf, mirga harka qalleeyyii saba koo irraa fudhachuuf, dubartoonni abbaan manaa irraa du'e boojuu isaanii akka ta'aniif, ijoolleen abbaa hin qabnes akka saaman! Guyyaa daawwannaa sana keessatti, badiisa fagoodhaa dhufu sana keessattis maal gootu? Gargaarsaaf gara eenyutti baqattu? Ulfina keessan eessatti dhiiftu? Isaayaas 10:1–3.

“Labsii jal'inaa” Isaayaas yakka Sanbataati; isheenis Ameerikaa Yunaayitid Isteetisiif “guyyaa daawwannaa” fi “badiisa” dha; jechuun “gantummaan biyyaalessaa” “badiisa biyyaalessaa”n hordofama. Akka Isaayaasitti, yeroo seerri Sanbataa, kan akkasumas fakkii warqee Nebukadnezaar ta'e, “badiisni” sun “fagoo irraa ni dhufa.”

Kana yaadadhaa, dhiirradhaas ta'aa; yaa warra irra-dabartootaa, yaada keessanitti deebisaa. Waan durii isa bara durii yaadadhaa; ani Waaqayyo, kan biraan hin jiru; ani Waaqayyo, kan akka koo tokko illee hin jiru. Ani jalqabaa irraa dhuma nan beeksisa; yeroo durii irraa kaasee waan amma iyyuu hin ta'in nan dubbadha; “Marii koo ni jabaata, ani waanan jaalladhu hundumaa nan raawwadha” nan jedhu. Ani bahaa irraa simbira saamtu waama; biyya fagoo irraa nama gorsa koo raawwatu nan waama. Eeyyee, ani dubbadheera, anis nan raawwadha; ani kaayyadheera, anis nan godha. Yaa warra garaan jabaate, warra qajeelummaa irraa fagaatan, na dhaga'aa. Ani qajeelummaa koo ni dhiheessa; inni fagoo hin ta'u, fayyinni koos hin turu; ani Xiyyoon keessatti fayyina nan kaa'a, Israa'eliif ulfina koo. Isaayaas 46:8–13.

Isaayyaas kutaan kana yeroo tursiisummaa dhuma irratti kaa'a; yeroo sana fayyinni isaa “hin turu” si'achi. Kunis dhuma guyyoota sadii fi walakkaa Mul'ata boqonnaa kudha tokkoo irratti ta'a. Dhumni yeroo tursiisummaa dhufaatii ergaa Iyya Ganaa Halkan Gidduu sanaatiin mallatteeffama; yeroo sanas loltoonni guddaan Hisqi'eel ka'u. Yommuu isaan ka'an, akka alaabaa tokkootti Mul'ata boqonnaa kudha tokko keessatti ol kaafamu.

Erga guyyaa sadii fi walakkaa booddee Hafuuri jireenyaa kan Waaqa irraa ta'e isaan keessa seene; isaanis miilla isaanii irra dhaabatan; warra isaan argan hunduma irrattis sodaachisaan guddaan bu'e. Isaanis sagalee guddaa samii irraa, “As ol koottaa” jedhee isaanin jedhu dhaga'an. Isaanis duumessa keessatti gara samii ol ba'an; diinonni isaaniis isaan ilaalaa turan. Sa'aatii sanuma keessatti kirkirri lafaa guddaan ta'e; kutaan kudhan keessaa tokko magaalattii ni kufe; kirkira lafaa sanatti namoonni kuma torba ni ajjeefaman; warri hafanis ni na'an, Waaqa samii immoo ulfina kennaniif. Badiisni lammaffaan darbeera; kunoo, badiisni sadaffaan dafee dhufa. Mul'ata 11:11–14.

Dhugoonni lamaan Mul'ata boqonnaa kudha tokko keessatti akka mallattoo samiitti ol ba'u; innis sa'aatii tokkuma sana keessa, yeroo kirkirri lafaa ta'u, jechuun seera Dilbataa ta'utti. Yeroo sana, yookaan akkuma Yohannis jedhu, “sa'aatii sana keessatti,” akka Isaayyaas boqonnaa afurtamii jahatti jirutti, Waaqayyo “nama” gorsa Isaa raawwatu ni waama; innis akkasumas “allaattii nyaaphaa bahaa keessaa” dha. Allaattiin nyaaphaan, jechuun “namni” Waaqayyo gorsa Isaa raawwachuuf itti fayyadamu, “biyya fagoo” irraa dhufa. Isaayyaas boqonnaa kudhan keessatti, yeroo “labsii jal'inaa” jechuun seera Dilbataa ta'utti, “diigamni” Ameerikaa “fagoo” irraa dhufa. “Bahaan” mallattoo Islaamaa dha; sababni isaas raajii keessatti isaan lamaan isaanii iyyuu “ijoollee

bahaa” fi “qilleensa bahaa” jedhamanii ibsamu. “Allaattiin” raajii keessatti amantii dha; akkuma Baabilon mana hidhaa allaattota jibbatamoo fi xuraa’oo guutuu ta’uun bakka buufametti. “Allaattiin nyaaphaan” biyya fagoo bahaa irraa dhufu sun, amantii Islaamaa dha.

Akkasiis sagalee jabaan guddaadhaan iyye, akkana jedhe: Baabilon guddittiin kufteerti, kufteerti; iddoo jireenyaa seexanotaa taateerti, mana hidhaa hafuura xuraa’aa hundumaa taateerti, akkasumas qolloo simbira xuraa’aa fi jibbamaa hundumaa taateerti. Mul’ata Yohaannis 18:2.

Tokkummaan yeroo ammaa Baabilon isa ammayyaa mootummaa gosa sadii bakka bu’a; akkasumas amantii gosa sadiis ni bakka bu’a. Amantiin Dhaabbata Mootummoota Gamtoomanii hafuurota waaqeffachuu dha; amantiin Ameerikaa Pirootestaantummaa gantuu dha; amantiin paaphaas Kaatolikii dha. Amantiin garaagaraa hundi yeroo tokko tokko dubartootaan fakkeenyaaf ibsamu; akkasumas simbirrootaanis ni mul’ifamu. Humni amantii fi siyaasaa Dhaabbata Mootummoota Gamtoomanii, Ameerikaan mootii angafaa taatee, paaphaas teessoo mootummaa lafa irraa irra kaa’a. Kitaaba Zakaariyaas keessatti simbirroonni lama paaphaas ni dhaabu; innis Phaawuloos ergamaan Tesalonqee lammaffaa keessatti “hamtuu” sana jedhee adda baasee ibse dha.

Ergasichis inni na dubbisu sun achi ba’ee, anaanis, “Amma ija kee ol qabi, wanti ba’aa jiru kun maal akka ta’e ilaali” naan jedhe. Anis, “Inni maali?” jedheen. Innis, “Kun efaa ba’aa jiru dha” jedhe. Ammas, “Kun fakkii isaanii lafa hundumaa keessa jiru dha” jedhe. Kunoo, ulfaatinni qaruuraa tokko ol kaafame ture; dubartiinis efaa sana gidduu teessifamtee turte. Innis, “Kun hammina” jedhe. Achumaan ishee gara gidduu efaa sanaatti darbate; ulfaatina qaruuraa sanaas afaan isaa irratti darbate. Ergasii ani ija koo ol qabadhee nan ilaale; kunoo, dubartoonni lama ba’aa dhufan; qilleensi baallee isaanii keessa ture; isaanis akka baallee huummoo baallee qabu turan; isaan efaa sana lafaa fi samii gidduutti ol fuudhan. Anis ergamaa natti dubbachaa ture sanaan, “Isaan efaa sana gara eessaatti baatanii geessu?” jedheen. Innis, “Biyya Shiinaar keessatti mana itti ijaaruuf; innis ni dhaabatta, achittis bu’ura mataa ishee irratti ni kaa’anti” naan jedhe. Zakariyaas 5:5–11.

መስፈርቶ የሚሆን አንድ ቅርጫት ኤፋ ነው። ፓፍስነት በመካከሏ የተቀመጠባትን ኤፋ፣ ወይም ቅርጫት፣ የሚያኖሩት ሁለቱ ሴቶች ሁለት ቤተ ክርስቲያናት ናቸው። በመጽሐፍ ቅዱስ “ያ ክፉ” ተብሎ የተገለጸውን ሃይማኖት ሁለት ሃይማኖቶች ወስደው በሺናር ምድር ቤት ይሠሩላታል። ሺናር ለባቢሎን ሌላ ስም ነው፤ በዘመኑ መጨረሻም የካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ታላቁቱ ባቢሎን ናት።

Dubartoonni hammeenya “Baalon” keessatti “dhaaban” sun, “qoochoo isaanii keessatti bubbee” qabu. Dubartoonni sunis allaattii dha; sababni isaas isaan “qoochoo” qabu; sababni isaanii dubartittii sana kaa’uufis “bubbee” Islaamaa ti; Islaamni harka nama hundumaa walitti qabaataatii. Dubartittiin ol fuudhamtu sun, yeroo madaa ishee isa du’aa geessisu bara 1798 keessa turte irraa jalqabee keessatti efaa keessatti qabamtee turte; afaan efaa keessa jirtu sana irrattis ulfaatinni sibiilaa kaa’amee ture. Garuu yeroo muuziqaan sirna waaqeffannaa Nebukadnezaar jalqabu, dubartoonni lamaan Pirootestaantummaa gantummaa fi Hafuurota Waaqeffannaa ulfaatina sibiilaa sana irraa kaasanii, mataa saddeettaffaa isa torban keessaa ta’e ol fuudhu.

Gaaffiin dhumaa kun lafa ulfina qabeettii san ulfinni ishee labsii jal'inaa sanaan akka bade ni agarsiisa. Ulfina Ameerikaa Waloo Heerri mootummaa ti; innis seera Dilbataa irratti guutummaatti diigama.

“እቲ ኡገ-መንግስቲ ድማ ንህዝቢ መሰል ርእሱ-ምምሕዳር ይውሃብ እዩ፣ ብድምዳሪ ህዝቢ ዝተመርጹ ወኪላት ሕግታት ክገብሩን ክፍጽሙን ከም ዝግባእ ይድንግግ። ናጽነት ሃይማኖታዊ እምነት እውን ተዋሂቡ ነበረ፣ ነፍሲ ወከፍ ሰብ ከም ድምዳሪ ሕልናኡ ንእግዚአብሔር ክሰግድ ተፈቓዱሉ ነበረ። ሪፖብሊካኒዝምን ፕሮቴስታንቲዝምን መሰረታዊ መትከላት እታ ሃገር ኩኑ። እዚአም መትከላት ምስጢር ሓይላን ብልጽግናኡን እዮም።” The Great Controversy, 441.

Seerri Heera Mootummaatu ulfina yeroo seerri Dilbataa labsamutti biyyootti hafu san adda baasa.

“Yeroo saba Waaqayyo karaa dinqisiisaa akkasii keessatti hojjetee, isa irrattis gaachana Dandeettii Hundumaa qabuu diriirse, qajeelfamoota Pirootestaantii dhiisee, mootummaa seera baasuu isaatiin bilisummaa amantii daangessuuf Roomaanummaa deeggaruu fi tumsuuf kabaja kenne, yeroo sanatti Waaqayyo saba Isaa warra amanamoo ta’aniif humna Isaa mataa isaatiin ni hojjetta. Gibirsi Roomaa ni raawwatama; garuu Kiristoos iddoo kooluu keenya.” Testimonies to Ministers, 206.

Yeroo Isaayaas “labsiin jal’inaa” jedhe, kan inni seera Dilbataa ta’e sana irratti, ulfinni Ameerikaa badeera; innis yeruma sana Isaayaas gaaffii isaa lammaffaa deebisa, akkuma raajii keessatti agarsiifametti gargaarsaaf gara Dhaabbata Mootummoota Gamtoomanii, walta’iinsa mootota kudhan kan Mul’ata boqonnaa kudha keessaa jiru sanaatti baqachuun, haleellaa Islaamaa kan “Wayyoo” sadaffaa ta’e sana furuuf deema. Gaafiileen sadan keessaa isa jalqabaa haala diigamuu seera Dilbataa sana adda baasa; diigamni kunis Ameerikaan hojii itti aanu jalqabuuf sababeeffata, jechuunis guutummaa addunyaatti walitti makamuun mootummaa fi waldaa kiristaanaa fudhatama akka argatu dirqisiisuu, akkuma tokkummaa Dhaabbata Mootummoota Gamtoomanii fi Waldaa Kaatolikii keessatti bakka bu’etti, popeen hariiroo qulqulluu hin taane sana to’achuudhaan. Innis diigamuu sana “guyyaa daawwannaa” jedhee waama. Dhugaan raajii kun hundi sirna Nebukadnezaar fakkii warqee sana ebbisiisuuf godhe waliin wal-sima.

Mata duree itti aanu keessatti boqonnaa sadaffaa kitaaba Daani’eel ni itti fufna.

“Seenaa Nebukadnezaarii fi Beelshaazaar keessatti, Waaqayyo saba yeroo ammaa dubbata. Yeroo kana keessa murtiin balaaleffannaa warra lafa irra jiraatan irratti bu’u, ifa diduu isaanii irraa kan ka’e ta’a. Murtiin nu irratti murtii keessatti darbu, dogoggora keessa jiraannee jirra jedhamuu irraa miti; garuu carraawwan dhugaa argachuuf samii irraa ergame dagachuu keenya irraa kan ka’e ta’a. Karaaleen dhugaatti beekamoo itti ta’an hundumaaf dhiyaatoodha; garuu akka mooticha of eeggattuu fi ofittummaa qabu sanaatti, nuti waan gurra gammachiisu, waan ija hawwatu, fi waan arraba quubsu irratti, waan sammuu badhaadhessu, qabeenya dhugaa isa waaqa irraa ta’e irra caalaa xiyyeeffanna. Gaaffii guddaa, ‘Akkam fayyuuf maal gochuun qaba?’ jedhu deebisuu kan dandeenyu dhugaa qofaanidha.” Bible Echo, September 17, 1894.